

О. Ф. Кобзар

Т. С. Кобзар

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Досліджено підходи до визначення «механізму гендерної рівності». Установлено, що забезпечення гендерної рівності є необхідною умовою прогресу будь-якого суспільства. Зазначено, що на сьогодні бракує єдиної концепції механізму гендерної рівності та єдиного бачення її складових елементів, у зв'язку з чим вона є дискусійною. Визначено, що механізм забезпечення гендерної рівності має здійснюватися за допомогою таких елементів, як нормативний, процесуальний, інституційний. Розкрито сутність зазначених елементів. Визначено авторський підхід до концепції механізму забезпечення гендерної рівності.

Ключові слова: гендерна рівність, механізм забезпечення прав і свобод людини, механізм забезпечення гендерної рівності, рівні права та можливості чоловіка і жінки.

Постановка проблеми. Гендерна рівність передбачає однаковий соціальний і правовий статус для чоловіків і жінок. Це означає, що чоловіки і жінки мають однакові умови для реалізації своїх прав, однаковий потенціал для свого внеску в національний, політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток країни, рівні можливості на те, щоб скористатися результатами цього розвитку.

Забезпечення гендерної рівності – це необхідна умова для прогресу будь-якого суспільства. Тому особливо важливим завданням розбудови України як правової, демократичної, соціальної держави є створення саме ефективного механізму забезпечення рівних прав та можливостей чоловіка і жінки.

Для цього є низка причин. По-перше, державне визначення значущості наведеної проблеми було обумовлено тим, що її вирішення є обов'язком української держави стосовно своїх громадян. Свідченням цього є положення ст. 3 Конституції України про те, що «... утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Своєю чергою, забезпечення прав і свобод людини включає й забезпечення гендерної рівності, оскільки чоловік і жінка виступають рівноправними суб'єктами і потребують однакового захисту реалізації своїх прав з боку держави. Іншою причиною необхідності забезпечення рівних прав чоловіків і жінок є розвиток публічно-

суспільних відносин. Будь-яка державна влада зобов'язана у своїй діяльності орієнтуватися на інтереси тих чи інших суспільних груп. Населення не є однорідним, воно поділяється відповідно до різних індикаторів: статі, віку, освіти, мови тощо. Державна політика, спрямована на переважне забезпечення інтересів якої-небудь однієї із суспільних груп, яка виокремлюється відповідно до зазначених індикаторів, не може бути ефективною. Однаковою мірою це твердження стосується і гендерного аспекту [1, с. 11, 12].

Крім того розуміння важливості здійснення дій у напрямі забезпечення рівних прав та можливостей чоловіка і жінки має зв'язок з певною частиною міжнародних зобов'язань України перед світовою спільнотою.

Наприклад, Україна зобов'язалася утверджувати гендерну рівність, підписавши низку міжнародних документів, серед яких: Загальна декларація прав людини (1948 р.); Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.); Міжнародний пакт ООН про громадські та політичні права (1966 р.); Міжнародні пакти про громадські і політичні та економічні, соціальні і культурні права (1966 р.); Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 р.) та факультативний Протокол до неї (1999 р.); Декларація ООН про соціальний прогрес (Копенгаген, 1995 р.); Декларація та

Платформа дій, прийнята на четвертій Всесвітній конференції зі становища жінок (Пекін, 1995 р.); Політична декларація та підсумковий документ «Подальші заходи й ініціативи щодо реалізації Пекінської декларації і Платформи дій», що прийняті на Спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН з порядком денним «Жінки у 2000 році: рівність між жінками і чоловіками. Розвиток і мир у XXI столітті»; Декларація глав держав і урядів, прийнята на Саміті тисячоліття (2000 р.); Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005 року; Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (1950 р.); Європейська соціальна хартія (1996 р.) (зі змінами) тощо.

Тому врахування гендерного компоненту є важливим у процесі аналізу й прийняття політичних рішень, у плануванні бюджетів, програм та інституційних структур. Включення гендерних аспектів у ті чи інші сфери розвитку забезпечує ефективне досягнення різного роду соціальних та економічних цілей. Урахування гендерної проблематики може виявити необхідність змін у цілях, стратегії і діях для того, щоб і жінки, і чоловіки рівною мірою могли впливати на процеси розвитку суспільства, брати в них участь і користуватися їх благами [2, с. 9, 10]. Саме тому проблема забезпечення гендерної рівності набуває особливого й актуального значення сьогодні.

Стан дослідження. У сучасній науковій правовій думці до зазначеної проблематики зверталися такі вчені, як Н. В. Аніщук, Н. Б. Болотіна, М. В. Буроменський, О. О. Вороніна, І. Є. Ворчакова, Г. В. Даудова, О. Р. Дашковська, О. В. Іващенко, Л. С. Кобелянська, О. І. Кулачек, Н. А. Кутова, К. Б. Левченко, О. А. Мартиненко, Н. В. Максименко, Т. М. Мельник, О. А. Мірошніченко, Н. Л. Пушкарьова, З. В. Ромовська, О. М. Руднева, Л. О. Смоляр, Н. В. Слюсаренко, Ю. С. Тукачева, В. В. Чвикалов, Н. Д. Чухим та ін.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз механізму забезпечення гендерної рівності в Україні.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні механізм забезпечення гендерної рівності в Україні перебуває на стадії розроблення і постійного вдосконалювання. Україна як член Організації Об'єднаних Націй відповідно до Декларації тисячоліття ООН від 27 грудня 2006 р. узяла на себе обов'язки приєднатися до міжнародних стандартів у галузі рівності чоловіка і жінки, створити внутрішньодержавні гарантії їх здійснення, які ґрунтуються на загально визначених міжнародно-правових принципах права, закріплених у відповідних

міжнародно-правових нормах. Стосовно самого ж поняття «механізму забезпечення гендерної рівності» слід зауважити, що наразі в Україні його загальне визначення як правової дефініції, визначення основних елементів цього механізму мають дискусійний характер.

У найбільш загальному значенні термін «механізм» – це внутрішня будова, система чогонбудь, сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та інше явище [3, с. 677]. В юридичних словниках слово «механізм» використовується зазвичай як складова юридичних термінів для обґрунтування певних правових явищ у теоретико-дослідницьких працях науковців [4, с. 94]. Цей термін, наприклад, застосовується, коли аналізують поняття «механізм держави», його використовують під час обґрунтування поняття «механізм правового впливу» та розкриття сутності таких правових явищ, як «механізм правового регулювання», «механізм реалізації норм права», «механізм забезпечення прав і свобод людини» тощо.

Так само термін (поняття) «забезпечення» має досить широке значення. «Забезпечувати» означає створювати надійні умови для здійснення чогонбудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого-, що-небудь від небезпеки [5, с. 85]. У зв'язку із цим у правничій літературі використовується різне термінологічне позначення відповідного поняття, таке, як: механізм «забезпечення», «гарантування», «здійснення», «реалізації», «охорони», «забезпечення реальності здійснення» та ін. [6, с. 1].

У теорії права механізм забезпечення розглядається поряд із проблематикою реалізації прав і свобод людини. На думку В. В. Радзівської, механізм забезпечення прав і свобод людини можна визначити як систему правових інструментів та засобів, створених і закріплених державою для регулювання процесів у сфері прав і свобод людини і громадянина через відповідні органи, їх реального визначення та здійснення [7, с. 2].

Своєю чергою, О. В. Негодченко вважає, що механізм забезпечення реалізації прав і свобод людини є складовою механізму реалізації суб'єктивних прав і свобод людини. До елементів зазначеного механізму, на думку вченого, слід віднести: а) гарантії здійснення прав і свобод людини; б) юридичні елементи механізму реалізації; в) процес практичного втілення можливості та необхідності у дійсність; г) умови й фактори цього процесу. Вказані елементи сприяють створенню умов для здійснення прав і свобод, охороні й захисту їх від правопорушень, відтворенню порушеного права людини [8, с. 18, 19].

Дослідниця О. В. Пушкіна розглядає механізм забезпечення прав і свобод людини в контексті його закріплення в конституційних нормах, у зв'язку з цим вона надає таке його визначення: «механізм забезпечення прав людини – це динамічний взаємозв'язок норм та інститутів конституційного права, які характеризують формальний і матеріальний зміст прав людини в їх взаємодії, а також встановлюють базові принципи організації та функціонування органів державної влади в частині сприяння реалізації і захисту прав і свобод людини і громадянина, визначених конституцією та імplementованими в систему національного законодавства нормами міжнародного права. Визначений механізм містить в собі два важливі елементи: 1) механізм конституційного визначення прав людини та гарантій їх забезпечення; 2) механізм організаційного забезпечення прав людини, який включає в себе систему органів державної влади, на які покладається безпосередній конституційний обов'язок забезпечення прав і свобод людини і громадянина» [9, с. 8, 9].

Цікавою є позиція О. Ф. Скакун, яка вважає, що правовий механізм виступає частиною соціально-правового механізму, завданнями якого є охорона, захист, відновлення порушених прав населення. Загалом соціально-правовий механізм забезпечення прав і свобод людини – це система засобів і чинників, що забезпечують необхідні умови поваги до всіх основних прав і свобод людини, що є похідними від її гідності [10, с. 386].

Крім того О. Ф. Скакун поділяє механізм соціально-правового забезпечення прав і свобод людини на три підсистеми: «механізм реалізації», «механізм охорони» і «механізм захисту» прав і свобод людини.

Механізм реалізації прав людини містить у собі заходи, спроможні створити умови для реалізації прав і свобод людини. Механізм охорони прав людини передбачає заходи з профілактики правопорушень для утворення правомірної поведінки особи. Механізм захисту прав людини являє собою заходи, що призводять до відновлення порушених прав неправомірними діями і відповідальності особи, яка вчинила ці правопорушення [10, с. 190].

На думку А. В. Рабінович, юридичний механізм забезпечення прав людини є сукупністю юридичних норм, форм (джерел) їх зовнішнього виразу – законів та інших нормативно-правових актів, актів застосування та актів офіційного тлумачення юридичних норм, правових відносин, режиму законності [11, с. 10].

Що ж стосується власне дефініції механізму забезпечення гендерної рівності, то вчені надають такі його тлумачення. Зокрема,

Д. М. Абдуразакова вважає, що поняття «національний механізм забезпечення гендерної рівності» охоплює органи й інституції різних гілок державної влади (законодавчу, виконавчу та судову), а також незалежні контрольні та дорадчі органи, які усі зацікавлені сторони разом визнають «національними механізмами забезпечення гендерної рівності» [12, с. 206].

На думку Т. М. Мельник, державний механізм забезпечення гендерної рівності – це система взаємопов'язаних і системно дієвих державних інститутів, компетенція і діяльність яких спрямовані на втілення гендерних стратегій та утвердження в реальній практиці гендерної демократії відповідно до історично набутої гендерної культури суспільства [13, с. 233].

Проте автори наведених вище визначень, на нашу думку, розглядають такий механізм у вузькому значенні, акцентуючи увагу лише на тому, що державний механізм забезпечення гендерної рівності – це система тільки державних органів, що наділені окремими повноваженнями у сфері реалізації рівності чоловіків і жінок у нашій державі. При цьому інші елементи інституційної системи, наприклад, громадські об'єднання, чомусь перебувають поза увагою науковців під час трактування досліджуваного нами поняття. Крім цього вважаємо, що досліджуваний механізм не повинен обмежуватися лише розумінням його як системи державних і недержавних органів. Поняттям «забезпечення гендерної рівності» мають охоплюватися інші «правові засоби».

Зазначений підхід для визначення механізму забезпечення гендерної рівності вибрав і законодавець у Законі України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.), в якому другий розділ має назву «Механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». У цьому розділі детально розписано систему органів, установ та організацій, наділених повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та повноваження кожного із них [14]. У цьому нормативно-правовому акті законодавець в інституційну систему забезпечення гендерного паритету включає не тільки державні органи, але й органи місцевого самоврядування, громадські об'єднання, що можна відзначити як позитивний момент. Проте при цьому законодавче визначення механізму забезпечення гендерної рівності, на нашу думку, все одно залишається недостатньо повним.

У зв'язку із зазначеним, наприклад, доцільно насамперед звернути увагу на те, що загалом погляди більшості дослідників з гендерної тематики під час тлумачення поняття «національний механізм забезпечення гендерної

рівності», зазвичай зводяться до того, що цей механізм являє собою лише низку організацій, посад при владних структурах, які займаються утвердженням гендерної рівності в суспільстві. З нашого погляду, слід наголосити, що таке бачення механізму забезпечення гендерної рівності є занадто спрощеним, недосконалим. Адже за «логікою речей» окрім органів, які здійснюють державне регулювання гендерних відносин, до елементів механізму забезпечення гендерної рівності необхідно віднести нормативно-правову базу, яка закріплює правові підстави і принципи реалізації гендерної політики та процесуальну основу реалізації рівних прав і можливостей чоловіка і жінки. При цьому зазначені елементи повинні відповідати і відображувати у своєму змісті принципи права, що виступають головними здобутками людства у демократичній і правовій державі, дотримання та впровадження яких є мірилом забезпеченості прав і свобод чоловіка і жінки.

Тому з урахуванням указаних вище зауважень вважаємо, що механізм забезпечення гендерної рівності повинен здійснюватися за допомогою таких елементів: 1) нормативного; 2) процесуального; 3) інституційного (своєю чергою, їх зміст має відповідати принципам права).

Сутність нормативної основи механізму забезпечення рівноправності чоловіка і жінки визначається тим, що саме вона надає цьому механізму «правове життя», наділяючи його відповідними конкретними юридичними формами.

Найбільш повно правовий аспект забезпечення гендерної рівності досліджено К. Б. Левченко. Авторка справедливо зазначає, що «ефективність законодавства по суті є мірою можливості влади впливати правовими засобами на розвиток суспільних відносин відповідно обраним пріоритетам та напрямам розвитку, однією з обов'язкових умов трансформації суспільства» [15, с. 26]. Серед шляхів вдосконалення правової бази є, на думку К. Б. Левченко, прийняття спеціального гендерного законодавства [16, с. 26].

На сьогодні спеціальне гендерне законодавство в Україні насамперед формується на основі договірних міжнародних нормативно-правових документів, учасником яких є Україна як суб'єкт міжнародного права. Крім того таке спеціальне законодавство формується і на підставі низки загальних актів національного законодавства України. У цьому випадку, наприклад, можна погодитися з висновками Н. В. Грицяк щодо розмежування правового регулювання державної гендерної політики в Україні, зокрема, на нормативно-правові акти

наднаціонального та національного рівнів в Україні [17, с. 2].

Істотним позитивним моментом є те, що на сьогодні наша держава ратифікувала майже всі міжнародні документи, у яких закріплено гендерний підхід до формування міжнародної і національної політики, до впровадження його в різноманітні сфери життя суспільства. Цим самим держава визнала за доцільне враховувати ідеї соціальної і гендерної рівності при формуванні планів та програм національних перетворень [18, с. 23].

Крім того значну роль у механізмі забезпечення гендерного паритету відіграє його процесуальна складова, оскільки реальний вплив будь-якого нормативно-правового акта на життєдіяльність суспільства припускає, що існує механізм його практичного застосування, впровадження в дію, тобто процесуальна технологія дії закону, правовий механізм регулювання і захисту цінностей, серед яких науковці виокремлюють і рівні права та свободи чоловіка і жінки, які охороняються законом [19, с. 120].

Процесуальний елемент механізму забезпечення гендерної рівності можна розглядати в двох контекстах, по-перше, як частину власне нормативного елемента, тобто як деталізовану процедуру реалізації прав і свобод людини і громадянина, яка визначена нормами процесуального права, закріплена в приписах законодавчих актів, за допомогою чого права і свободи набувають прозорого порядку реалізації. У зв'язку з таким підходом процесуальний елемент можна визначити, наприклад, як нормативно-процесуальний [20, с. 521]. По-друге, його можна визначити як відносно самостійний елемент механізму забезпечення гендерної рівності, розуміючи під ним процесуальну діяльність державних органів, яким належить впроваджувати гендерну рівність, приймати адміністративні, судові, нотаріальні рішення щодо відновлення або компенсації порушених прав і свобод чоловіка або жінки у галузі забезпечення гендерної рівності.

Поряд із нормативним і процесуальним забезпеченням гендерної рівності в Україні сформувалася і система інституцій, що забезпечують цю рівність. Інституційний елемент включає діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування, органів територіальної самоорганізації населення, політичних партій, громадських рухів та організацій, які за допомогою своїх владних повноважень забезпечують гарантування, реалізацію, охорону, захист прав і свобод як чоловіка, так і жінки.

До органів, установ та організацій, що

наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, згідно із Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.) належать: Верховна Рада України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, органи місцевого самоврядування, визначені в їхньому складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, громадські організації (у Законі визначено повноваження кожного із цих органів) [14].

Проте, на нашу думку, законодавчо визначений перелік інституцій забезпечення гендерної рівності можна розширити. Зокрема, однією із таких, яка покликана забезпечувати гендерну рівність в Україні, є суд. Указана інституція виступає найважливішою складовою демократичного суспільства з питань забезпечення законності, гарантування захисту прав і свобод людини, у тому числі гендерної рівності. Суди здійснюють найбільш повну перевірку доказів, наданих сторонами [21, с. 312]. У судовому порядку встановлюється об'єктивна істина у справі, тобто підтверджується або спростовується обвинувачення у вчиненні дій, що мають дискримінаційний характер за ознакою статі, або вчиненні сексуальних домагань.

Особливу роль у системі інституцій, що забезпечують гендерну рівність, відіграє практична діяльність правоохоронних органів, до яких може звернутися особа у разі порушення її прав за статевою ознакою.

Повноваження щодо державного управління процесами формування і розвитку гендерної політики має також і Президент України. Його повноваження встановлені Конституцією України і полягають у тому, що Президент є гарантом дотримання конституційних прав у країні, відтак, він може впливати як на визначення засад політики у відповідній сфері, так і на створення відповідних управлінських структур, які б забезпечували реалізацію цієї політики, у тому числі політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей чоловіка і жінки в українському суспільстві.

Ефективним напрямом реалізації гендерної рівності на регіональному рівні є створення мережі гендерних ресурсних і освітніх центрів, ініціатив, проєктів, навчальних та дослідних центрів. Одним із напрямів роботи цих центрів є забезпечення доступу до законодавства як в електронному, так і у друкованому вигляді, надання консультацій та інформації під час

оформлення запитів, розповсюдження освітніх матеріалів, брошур, рекомендацій з гендерних питань, налагодження співробітництва між органами місцевого самоврядування та громадськістю, узагальнення пропозицій громадян щодо впровадження гендерної рівності та вдосконалення законодавства із цих питань [22].

Висновки

Таким чином, узагальнюючи вказане вище, на нашу думку, є підстави визначити *механізм забезпечення гендерної рівності* як систему нормативних, процесуальних та інституційних елементів, функціонування яких спрямоване на втілення гендерної паритетності в суспільстві.

На сьогодні механізм є достатньо сформований для ліквідації нерівності жінки і чоловіка, що є важливою складовою формування і функціонування демократичної і соціальної держави й розвитку гендерної демократії в країні. Як бачимо в Україні, статус і становище статей впливають на процес формування відповідних юридичних норм, які, будучи закріплені у нормативно-правових актах різного рівня, скеровують розвиток гендерних відносин у бажаному з позиції законодавця напрямі, активно формують гендерну свідомість (правосвідомість) у суспільстві, а також стають базисом для процесуального втілення гендерної рівності різними інституціями, що мають на те законні повноваження.

Цілком логічно було б продовжити наукові дослідження за зазначеною сферою, охоплюючи питання забезпечення гендерної рівності, зокрема й у військових формуваннях та правоохоронних органах.

Перелік джерел посилання

1. Законотворчість: забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: закони і законодавчі акти / заг. ред. і упоряд. О. І. Сусліва, Е. Р. Рахімкулов, ред. О. Б. Дирда. Київ, 2006. 189 с.

2. Гендерний паритет в умовах розбудови сучасного українського суспільства / Канадське агентство міжнар. розвитку ; Посольство Канади в Україні ; Канадсько-укр. гендерний фонд ; Укр. ін-т соціальних досліджень. 2-ге вид., доп., уточ. Київ, 2003. 129 с.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. Київ : Ірпінь : Перун, 2001. 1440 с.

4. Коваль М. В. Щодо сутності механізму забезпечення прав, свобод та задоволення потреб і законних інтересів людини і

громадянина в Україні. *Право та управління*. 2010. № 1. С. 92–96.

5. Чуйко З. Д. Конституційно-правовий механізм забезпечення національної безпеки України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 8. С. 81–89.

6. Хмелевська Н. В. Механізм забезпечення правової допомоги в Україні. *Часопис Академії адвокатури України*. 2011. № 2. С. 1–5. URL: http://old.univer.km.ua/statti/10.Khmelevska_N.V._Mekhanizm_zabezpechennya_pravoi_dopomogi_v_Ukraini.pdf (дата звернення: 02.09.2021).

7. Радзівська В. В. Формування правового визначення поняття механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина. *Права людини в умовах сучасного державотворення: теоретичні і практичні аспекти* : зб. тез доп. за матеріалами IV Міжнар. наук.-практ. конф. студентів і молодих вчених, м. Суми, 11-12 груд. 2009 р. Суми, 2009. С. 39–41.

8. Негодченко О. В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 36 с.

9. Пушкіна О. В. Конституційний механізм забезпечення прав людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2008. 48 с.

10. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. Харків, 2001. 656 с.

11. Рабінович А. В. Право людини на гідний рівень споживання та юридичний механізм його забезпечення в Україні (загальнотеоретичне дослідження) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Одеса, 2007. 18 с.

12. Абдуразакова Д. Національні механізми забезпечення гендерної рівності в Україні. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2010. № 1/2. С. 205–214.

13. Основи теорії гендеру : навч. посіб. / відп. ред. М. М. Скорик. Київ : К.І.С., 2004. 536 с.

14. Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08 вересня 2005 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2866-15> (дата звернення: 09.09.2021).

15. Левченко К. Б. Управління процесами формування гендерної політики в Україні (організаційно-правові аспекти) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 35 с.

16. Левченко К. Б. Гендерна політика в Україні: визначення, формування, управління : монографія. Харків, 2003. 344 с.

17. Грицяк Н. В. Правове регулювання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: стан та шляхи вдосконалення. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/polprav/05gnvssv.pdf> (дата звернення: 09.09.2021).

18. Основи гендерної політики в парламентській діяльності : навч. посіб. / автор. кол.: В. А. Грошовська, Н. Б. Ларіна, В. В. Святненко ; за заг. ред. В. А. Грошовської. Київ, 2011. 10 с.

19. Орзих М. Судебная власть в механизме защиты прав человека: доктрина и практика. *Юридический вестник*. 2001. № 4. С. 116–128.

20. Турута О. В. Юридичний механізм забезпечення реальності прав і свобод громадян. *Форум права*. 2010. № 2. С. 519–523.

21. Дашковська О. Р. Правове становище жінки в аспекті гендерної рівності: загальнотеоретичний аналіз : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2008. 392 с.

22. Strengthening National Gender Machinery Project. URL: http://gender.undp.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=19%3Angos&catid=26%3Angos&Itemid=74&lang=ua (дата звернення: 02.09.2021).

Стаття надійшла до редакції 14.09.2021 р.

УДК 340.12:305

А. Ф. Кобзар, Т. С. Кобзар

МЕХАНИЗМ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛИЗ

Исследованы подходы к определению «механизма гендерного равенства». Отмечено, что в настоящее время нет единой концепции механизма гендерного равенства и единого видения ее составных элементов, в связи с чем она является дискуссионной. Определено, что механизм обеспечения гендерного равенства должен осуществляться с помощью таких элементов: нормативного, процессуального, институционального. Раскрыта сущность приведенных элементов. Определен авторский подход к концепции механизма обеспечения гендерного равенства.

Ключевые слова: гендерное равенство, механизм обеспечения прав и свобод человека, механизм обеспечения гендерного равенства, равные права и возможности мужчин и женщин.

UDC 340.12:305

О. Kobzar, Т. Kobzar

**MECHANISM FOR ENSURING GENDER EQUALITY:
THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS**

The article is devoted to the study of approaches to the definition of «the mechanism of gender equality». It has been established that ensuring gender equality is a necessary condition for the progress of any society. Therefore, a particularly important task of building Ukraine as a legal, democratic, social state is to create an effective mechanism to ensure equal rights and opportunities for men and women. It is determined that today there is no unified concept of the mechanism of gender equality and there is no single vision of its constituent elements, in connection with which it is debatable.

It is determined that the mechanism of ensuring gender equality should be carried out with the help of the following elements: normative; procedural; institutional. The essence of the normative basis of the mechanism of ensuring equality of men and women is determined by the fact that it gives this mechanism a «legal life», giving it the appropriate specific legal forms. The procedural element of the mechanism of ensuring gender equality can be considered as the procedural activity of state bodies that are to implement gender equality, make administrative, judicial, notarial decisions to restore or compensate for violated rights and freedoms of men or women in the field of gender equality. The institutional element includes the activities of state authorities, local governments, bodies of territorial self-organization of the population, political parties, social movements and organizations that use their powers to guarantee, implement, protect and defend the rights and freedoms of both men and women.

The author's approach to the concept of the mechanism of ensuring gender equality is determined.

Keywords: gender equality, mechanism for ensuring human rights and freedoms, mechanism for ensuring gender equality, equal rights and opportunities for men and women.

Кобзар Олександр Федорович – доктор юридичних наук, професор, начальник кафедри правоохоронної діяльності НГУ Київського інституту Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-5422-235X>

Кобзар Тетяна Сергіївна – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри державно-правових дисциплін Київського інституту Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-6793-0128>